

**ВЕЋУ ЗА СТУДИЈЕ ПРИ
УНИВЕРЗИТЕТУ У БЕОГРАДУ**

Одлуком Већа за студије при Универзитету у Београду од 13. маја 2024. године, образована је Комисија за оцену и одбрану мастер рада под насловом **Еволуција идентитета Европе – од хришћанског до постхришћанског система вредности**, кандидаткиње Марине Јовићевић (студијски програм: Религија у друштву, култури и европским интеграцијама) у саставу:

- проф. др Зоран Крстић, редовни професор, Православни богословски факултет, Универзитет у Београду, ментор
- проф. др Раде Кисић, ванредни професор, Православни богословски факултет, Универзитет у Београду
- проф. др Далибор Ђукић, ванредни професор, Правни факултет, Универзитет у Београду

Након што је прегледала текста мастер рада, Комисија подноси Већу за студије при Универзитету у Београду следећи

РЕФЕРАТ

о оцени мастер рада

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Марина Јовићевић рођена је 23.09.1969. године у Београду. У Београду је завршила основну школу „Бора Станковић“ и Трећу београдску гимназију. На Природно математичком факултету Универзитета у Београду, Одсеку за туризам, завршила је обуку за туристичке водиче 1989. године. Дипломирала је енглески језик и књижевност на Филолошком факултету Универзитета у Београду 1995. године а 2003. године је магистрирала на Катедри за библиотекарство и информатику Филолошког факултета Универзитета у Београду. Докторирала је 2014. године на Факултету политичких наука Универзитета у Београду. Од 2024. има звање научног сарадника. Од 1994. до 1995. године била је запослена као професор енглеског језика у средњој школи „Никола Тесла“ у Београду, а од 1996. до 2002. године као самостални истраживач на Институту за научне информације ВМА. Каријерни је дипломата и у Министарству спољних послова ради од почетка 2002. године на следећим пословима: први секретар у Дирекцији за ОЕБС и Савет Европе, директор Дирекције за регионалне иницијативе, помоћник министра за Европску унију (у два мандата) и руководилац Дипломатске академије. Службовала је као отправник послова и заменик амбасадора у Краљевини Данској, генерални конзул у Херцег Новом у Црној Гори и амбасадор у Краљевини Белгији и Великом Војводству Луксембург. Била је национални координатор за више регионалних иницијатива – Процес сарадње у Југоисточној Европи, Централноевропску иницијативу, Савет за регионалну сарадњу, предавач на Дипломатској академији, члан Савета за европску интеграцију Републике Србије и заменик председавајуће преговарачке групе за поглавље 31. Аутор је једне монографије и више научних чланака. Учествовала је на бројним научним и стручним скуповима. Усавршавала се на више курсева – у области људских и мањинских права, у организацији Института Раул Валенберг и Венецијанске комисије, о преговарању Института за мир САД, била је полазник програма IVP/State Department, као и обуке на Академији PwC за јачање лидерских вештина у јавној администрацији. Енглески језик на нивоу Ц1, немачки језик на нивоу Б2.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Мастер рад под насловом **Еволуција идентитета Европе – од хришћанског до постхришћанског система вредности**, кандидаткиње Марине Јовићевић урађен је на 127 страна текста са одговарајућом литературом. Структуру рада, осим увода и закључка, чини седам поглавља која су подељена на одговарајући број потпоглавља.

Мастер рад кандидаткиње Марине Јовићевић под насловом **Еволуција идентитета Европе – од хришћанског до постхришћанског система вредности** посвећен је истраживању чији је циљ био да одговори на следећа питања – да ли је Европа, оваква каква данас јесте и оличена превасходно у форми Европске уније, заснована на постхришћанском систему вредности и да ли таква Европа, која одступа од свог изворног хришћанског идентитета, може даље да се развија на добробит свих својих грађана.

Увод је прво поглавље мастер рада у коме се даје образложење теме и указује на специфичности садашњег европског система вредности, који је супротан традиционалним хришћанским вредностима, објашњава се предмет истраживања и наводе основне полазне тезе – да су хришћанство и систем вредности који из њега произилази нужне претпоставке за развој истинске демократије, европске културе и система владавине права у Европи; да је у периоду развоја Европске уније дошло до одступања од хришћанских тековина и идентитета заснованог на хришћанским вредностима и да кроз неолибералну идеологију уведен постхришћански систем вредности који ће негативно утицати на развој Европе, због чега ће она морати, пре или касније, да се врати својим хришћанским коренима. Наводе се и методе истраживања које су коришћене у раду и објашњава структура рада.

Друго поглавље носи назив „Између хришћанства и секуларизма“. У оквиру седам потпоглавља прати се хронолошки оквир историје Европе, развој хришћанства, период просветитељства и реформације и развој секуларизма и његове дијалектике, однос између науке и религије, место религије у савременој Европи и опадање религијске праксе у Европи. Кандидаткиња даје преглед развоја Европе, од грчких корена до ширења хришћанства, поделе на римокатоличанство и православље и утицаја хришћанства на развој идентитета Европе. Посебну пажњу посвећује питању развоја секуларне Европе, од периода просветитељства и реформације, те развоја протестантизма, који су створили основу за данашњу секуларну Европу. Анализира појмове секуларности, секуларизма и секуларизације и њену дијалектику, као и однос између науке и религије. У завршном делу овог поглавља бави се опадањем религијске праксе и местом религије у данашњој Европи, што поткрепљује статистичким подацима, указујући на значајан пад броја верујућих и утицаја религије, која је скрајнута на друштвену маргину.

Треће поглавље под насловом „Развој идентитета Европе“ има пет потпоглавља у којима се објашњава појам Европе, прати развој њеног идентитета, од традиционалног до идентитета насталог формирањем и изградњом европских институција, разматра губитак душе Европе и потреба за враћањем хришћанског идентитета. Истиче значај свеобухватног приступа идентитету Европе, који обухвата и јудео-грчко-римске корене а не селективни приступ усмерен ка западној Европи и њеним културним вредностима. Анализира се утицај хришћанства на формирање европског идентитета, како у оквиру традиционалног, тако и у оквиру модерног, од периода хуманизма и ренесансе. Пажња је посвећена и идентитету који се развија у оквиру процеса европске интеграције, која такође започиње уз хришћанску компоненту, али временом, нарочито у последњим деценијама и неуспеха да се у оквиру

Уговора о Уставу за Европу дефинише европски идентитет уз прихватање хришћанства као конститутивног елемента, бива замењена сетом општих вредности какве су демократија, људска права и владавина права. Да би се илустровао овај прелаз, кандидаткиња анализира говоре челних људи Европе, од периода након II светског рата до почетка XXI века и на крају, на основу ставова важних мислилаца данашњице, указује на да је хришћански идентитет кључ за европску прошлост, али и будућност.

Четврто поглавље носи наслов „Природно право и људска права“ и у њему се, у оквиру пет потпоглавља, прати развој природног права, наводе теорије природног права, веза између природног права и система људских права, категоризација и инструменти људских права у Европи и однос цркава и верских заједница према људским правима. У овом веома важном поглављу, детаљно је приказан развој природног права, од античких грчких филозофа, преко римских хришћанских мислилаца до периода средњег века и утицаја природног права на развој владавине права и људских права а тиме и на основе европске цивилизације. Анализирају се теорије природног права, као и развој система људских права, како универзални, тако и регионални, европски. У краћем прегледу, даје се и преглед односа црква према људским правима и упозорава на идолопоклонство према систему људских права и његовом значају у свету.

Пето поглавље носи назив „Европски модернизам и неолиберална агенда“ и има четири потпоглавља. Посвећено је модернизму и постмодернизму и владавини глобализације у Европи и неолибералној агенди као западној идеологији XXI века, постхришћанској Европи и систему вредности неолибералне идеологије у Европској унији. У овом поглављу, анализира се утицај глобализације и њених пратећих појава као што су капитализам, конзумеризам, модернизам, либерализам, неолиберализам и др. на данашње европско друштво. Пажња се поклања и кризи традиционалног хришћанства које је изопштено из јавности и скрајнуто у домен личног. Наводе се и примери кршења права хришћана у модерној Европи, правни и институционални оквир који подупиरे *woke* идеологију и *cancel* културу и њихове карактеристике, као кључне елементе постхришћанске Европе.

Шесто поглавље је посвећено питању „Има ли заиста прогреса без Бога“. У оквиру четири потпоглавља говори се о безбожној Европи, Европи без идентитета, предлогу за стварање Европе у коју ће грађани веровати и питањем куда Европа иде. Указује се на измењени систем вредности у Европи у оквиру ког човек и његов разум преузимају потпуну доминацију, док у исто време, захваљујући модернизацији и научном напретку људи окрећу леђа Богу. На основу бројних оваквих примера потврђује се да је Европа без Бога Европа без идентитета. Наводе се елементи тзв. Париске декларације која је производ групе конзервативних научника са циљем враћања Европе њеним коренима и дају се назнаке погубности наставка садашњег европског пута.

Седмо поглавље под називом „Реч две на крају“ је својеврсни увод кандидаткиње у закључак са циљем да се у најкраћем сумирају кључни ставови изнети у раду и укаже на

потребу уважавања доприноса и вредности источног хришћанства, пре свега у смислу враћања изворним принципима Тројичиног Бога.

Осмо поглавље је закључак рада у оквиру ког се доносе закључци и јасним аргументима на бази анализе изнете у раду потврђују полазне тезе да су хришћанство и систем вредности који из њега произилази нужне претпоставке за развој суштинске демократије, европске културе и система владавине права у Европи; да је Европа у међувремену одступила од идентитета заснованог на хришћанским вредностима и да је кроз неолибералну идеологију увела постхришћански систем вредности. То је даље водило до кључног питања да ли таква постхришћанска Европа може заиста да се развија на тим основама или ће се сусрести са стагнацијом а потом и ерозијом читавог система, укључујући и мир и благостање као највеће тековине након два велика рата, што би могло подстаћи Европу да се врати својим хришћанским коренима. Кандидаткиња на крају износи став да када циклус европског неолибералног система вредности, као вештачки конструкт и лажна идеологија коју постхришћанска Европа фаворизује, исцрпи свој потенцијал, мора се привести крају, јер једино што ће увек трајати јесте једна једина божанска истина заснована на моралној вези човека са заједницом и са Тројичним Богом.

У **деветом поглављу**, које је и последње поглавље, наведен је списак коришћене литературе и интернет адреса које је кандидаткиња користила у изради овог рада.

ЗАКЉУЧАК

На основу анализе мастер рада **Еволуција идентитета Европе – од хришћанског до постхришћанског система вредности**, кандидаткиње Марине Јовићевић, чланови Комисије су сагласни у оцени да је рад урађен у складу са пријавом и да је резултат одговарајућег самосталног теоријског истраживања. Користећи адекватне методе кандидаткиња је успела да на методолошки добар начин анализира и изложи све релевантне сегменте одабране теме. Истраживањем кандидаткиње избор теме је потврђен као ваљан, проверене су све три основне хипотезе, добро је осмишљена и развијена основна концепција и структура рада. Адекватни методолошки приступи и широк обухват којима се кандидаткиња служила, као и резултати, рада дају довољно основа за тврдњу Комисије да је кандидаткиња написала рад који у потпуности задовољава све критеријуме за позитивну оцену.

Имајући у виду рад и наведене констатације Комисија сматра да је мастер рад **Еволуција идентитета Европе – од хришћанског до постхришћанског система вредности**, кандидаткиње Марине Јовићевић, испунио услове за јавну одбрану.

Београд, 19.5.2025.

Комисија:

- проф. др Зоран Крстић, редовни професор, Православни богословски факултет, Универзитет у Београду, ментор

Потпис: _____

- проф. др Раде Кисић, ванредни професор, Православни богословски факултет, Универзитет у Београду

Потпис: _____

- проф. др Далибор Ђукић, ванредни професор, Правни факултет, Универзитет у Београду

Потпис: _____